

Santa Maria Magdalena. Obra escultòrica de Josep Antoni Folch i Costa

RESUM

Hi ha poques obres documentades de l'escultor neoclàssic català Josep Antoni Folch i Costa; aquest tingué un vincle laboral temporal amb l'escultor de Montblanc Ramon Belart i Miquel, a part que ambdós van estudiar a la *Real Academia de Bellas Artes de San Fernando* (Madrid), també es van refugiar durant la Guerra del Francès a Palma de Mallorca, col·laborant Belart amb ell en la realització del sepulcre per a Pedro Caro Sureda, marquès de la Romana, que es troba a la catedral de Palma de Mallorca. En aquest article documentem gràficament una obra de Folch i Costa conservada a l'església parroquial de Santa Maria Magdalena, de la població d'Arahal (Sevilla) i que només coneixíem per breus notícies.

RESUMEN

Hay pocas obras documentadas del escultor neoclásico catalán Josep-Antoni Folch i Costa; éste tuvo un vínculo laboral temporal con el escultor de Montblanc Ramon Belart i Miquel, al margen que los dos estudiaron en la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid), los dos se refugiaron durante la Guerra contra Napoleón Bonaparte en Palma de Mallorca, colaborando Belart con él en la realización del sepulcro para Pedro Caro Sureda, marqués de la Romana, que se encuentra en la Catedral de Palma de Mallorca. En este artículo damos a conocer gráficamente una obra de Folch i Costa conservada en la Parroquia de Santa María Magdalena de la población de Arahal (Sevilla) y que sólo conocíamos por breves noticias.

ABSTRACT

There are few documented works of Catalan neoclassical sculptor Josep Folch and Antonio Costa; This was a temporary employment relationship with the sculptor Ramon Montblanc Belart and Miguel apart they both studied at the Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid), also took refuge during the Peninsular War in Palma de Mallorca collaborating with him in carrying Belart tomb Pedro Caro Sureda, Marquis of la Romana, which is the cathedral of Palma de Mallorca. In this article graphically documented a play Folch Costa preserved in the parish church of Santa Maria Magdalena of the population in Arahal (Sevilla) and knew that only by brief news.

.....
Ramon Ribera i Gassol. Llicenciat en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona, graduat superior en Arxivística i Gestió de Documents per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha col·laborat amb revistes d'arreu del territori com *Aplec de Treballs*, *Podall*, *Dovella*, *Butlletí de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi*, *Príncipe de Viana*, *Talaia*, *Quaderns de Vilaniu*, *Urtx*, *La Xermada*, *Boletín del Museo e Instituto Camón Aznar*, *Revista de Catalunya*, *Serra D'Or*. i premsa local (*L'Eco de Sitges*, *El Foradot*).

Santa Maria Magdalena. Obra escultòrica de Josep Antoni Folch i Costa

Ramon Ribera Gassol.

riberagassol@yahoo.es

Paraules clau: escultura, Neoclassicisme, Ramon Belart, Montblanc, Sevilla, Mallorca

Notes biogràfiques de Josep-Antoni Folch Costa.

La figura d'aquest destacat escultor català està poc estudiada, hi ha petites biografies enciclopèdiques i també de manera una mica més extensa en alguna tesi doctoral, on succintament es fa referència a l'obra que analitzem.

Josep-Antoni Folch Costa (Barcelona, 1768.01.12 - Madrid, 24-11- 1814) pertanyia a una família dedicada als diferents camps de les Belles Arts, va iniciar els seus estudis a l'Escola Gratuïta de Nobles Arts de la Junta de Comerç (la Llotja) de Barcelona. Essent estudiant guanyà diversos premis a la classe de modelatge en guix, va entrar a treballar com a ajudant al taller del destacat escultor Ramon Amadeu Grau, conegut per les seves figures de pessebre. En els seus inicis va tenir un paper destacat el seu germà Jaume, també destacat escultor i pensionat a Roma per la *Real Academia de Bellas Artes de San Fernando* (Madrid), de retorn aquest últim a Espanya es va portar amb ell a Madrid el seu germà Josep Antoni on continuà la seva formació acadèmica a la Real Academia de San Fernando, consta matriculat des de 1785-1792, on va obtenir diversos premis (i de la qual també va arribar a ser professor ajudant, nomenat acadèmic de mèrit l'any 1797 i tinent director d'escultura el 1814), també va treballar en els tallers dels escultors Joan Adam i Manuel Álvarez.

El 1787 el seu germà Jaume és nomenat director d'escultura de l'*Escuela de Nobles Artes* de Granada, càrrec que va ocupar fins el 1805 que tornà a Catalunya per fer-se càrrec de la direcció de l'Escola Gratuïta de Dibuix, la seva obra més coneguda que va deixar en terres andaluses, fou el Sepulcre de l'Arquebisbe Moscoso, que es troba a la Catedral de Granada, obrat al voltant de 1785.

Amb l'inici de la invasió de les tropes napoleòniques, i en desacord amb el nou règim, ell i el seu germà, com altres artistes catalans es traslladaren a l'illa de Mallorca, temporalment, fins que es va tornar a instaurar novament la monarquia.

Josep-Antoni abans d'anar a les Balears, es refugià a Cadis, desconeixem si va arribar a realitzar algun treball escultòric en aquesta zona; a Mallorca va deixar la seva obra més coneguda (i conservada) el Sepulcre o Mausoleu de Pere Caro Sureda marquès de la Romana (1811) actualment a la catedral de Palma de Mallorca, encara que el seu emplaçament original era en una de les capelles de l'església del convent de Sant Domènec a Palma de Mallorca.

Sepulcre del Marquès de la Romana. Catedral, Palma de Mallorca.

També va realitzar la seva aportació teòrica en el camp artístic amb la publicació de diversos articles entre els anys 1803-1805 a la revista «*Varietades de Ciencias, Literatura y Artes*» (Madrid).

Els dos germans estaven introduïts a la Cort i en la nova corrent artística neoclàssica, així com la seva vinculació amb les terres andaluses, no ens ha d'estranyar que el IX Duc d'Osuna i Senyor d'Arahal Don Pedro de Alcántara Téllez-Girón i Pacheco, promotor i mecenes d'aquesta església, al corrent de les noves tendències neoclàssiques i relacionat amb la Cort Reial i ambients acadèmics, encarregués la imatge de la titular de l'altar major de l'església parroquial a un reconegut escultor. És possible que Folch conegués al Duc d'Osuna mitjançant Joan Adam, quan aquest treballava al seu taller, ja que el darrer tallà per a la Duquesa d'Osuna la coneguda escultura la «Venus de la Concha».

Josep-Antoni Folch morí jove, als 46 anys, la *Real Academia de Bellas Artes de San Fernando*, com a recordatori de la seva mort, va encarregar al seu germà Jaume una biografia

on es detalla la seva trajectòria i la menció de diverses obres (en aquesta institució es conserven algunes i breus biografies de l'escultor, però la més extensa i la que conté la menció sobre l'escultura de Santa Maria Magdalena d'Arahal, de moment no s'ha pogut localitzar), però els que la contemplaren, l'esmenten en les seves respectives tesis doctorals, tal és el cas d'Anna Riera Mora (1994. p.185) i Ester García Portugués (2007, p. 652). Sobre la seva autoria algun historiador havia apuntat la figura de l'escultor valencià José Ginés Marín.

Santa Maria Magdalena

El tema triat per presidir l'altar va ser la Glorificació de Santa Maria Magdalena (fig.2), grup realitzat en fusta policromada, i que pot datar-se entre 1800-1803 període en què es va realitzar la decoració de l'altar major per part del guixaire Antonio Marzal, segons ha documentat Antonio López Hernández. El grup escultòric va tenir algun desperfecte a causa dels impactes de projectils que va rebre durant la Guerra Civil.

La Santa està representada dempeus sobre un núvol, vestint una llarga túnica de color verdós grisós, deixant entreveure part del peu dret, i deixa al descobert part de la seva espatlla dreta i amb un mantell groguenc recollit a la part dreta; amb llarga cabellera de color fosc, amb la mirada cap al cel, la mà esquerra subjecta una creu, símbol de la Redempció, mentre que el braç dret el té estès amb la intenció de rebre la glòria divina. Darrere de la seva figura sobresurt tot un halo de raigs lumínics. Del núvol a la part davantera emergeixen dos caps alades d'àngels nens, mentre que a banda i banda emergeixen de cos altres dos àngels nens, el qual està dret subjecta amb la mà dreta aixecada, el flascó de perfum o ungüents amb els quals va ungir el cos de Jesús; mentre que l'altre que està assegut sosté un crani, símbol de la humilitat, penitència i recordant la vanitat dels béns terrenals.

Bibliografia

- García Portugués, Ester. *Josep Nicolau d'Azara i la seva repercussió en l'ambient artístic català*. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona.2007
- López Hernández, Antonio. «Sobre l'autoria de la imatge de Santa Maria Magdalena», *Magdalena*, (Arahal) núm. 19. (2014). p, 48-53.
- Ràfols, J. R. (1951): *Diccionari Biogràfic d'Artistes de Catalunya*. volum I. Barcelona, p. 412-413.
- Ribera Gassol, Ramon.Ramon Belart i Miquel, escultor de Montblanc.La seva obra a l'església de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona.Un Testimoni gràfic?. *Aplec de Treballs* (Montblanc), 26 (2008). p. 155-167.
- Riera Mora, Anna. La formació dels escultors catalans, l'ensenyament de l'Escola Gratuïta de Dibuix i els pensionats a Madrid i Roma (1775-1815). Tesis doctoral. Universitat de Barcelona, 1994.
- Diversos Autors, *Diccionario Biográfico Español*, volum XX. Real Academia de la Història. Madrid, 2011. p. 342-344.
- Diversos Autors, *Escultura Moderna i Contemporània, en Art de Catalunya*. Volum VII, Barcelona.1998.

Glorificació de Santa Maria Magdalena. Església Parroquial, Arahal (Sevilla).